

Annika

Teater tidsningen ENTRE 96-03

45

Ann-britt Nilsson

har studerat tre nya dramatiseringar av sagor för barn:

Lyhört – trotsigt – säreget

En herdinna och en sotare, en sjöjungfru och en bortbyting, alla är de sagofigurer med klassiska förtecken och med en given laddning. Tre sagor, tre teatergrupper med tre regissörer som också har dramatiserat sagorna, vilka vägar väljer de när de ställer sagan på scenen?

Den lyhörda

Christer Hall på Gotlands Bryggeriteatern har lagt örat till H C Andersens saga Herdinnan och sotaren och lyssnat in tonfall och stämningar och han ställer bokstavigen sagan mitt på golvet.

Ett stort, högt svart träskåp med en utskuren träfigur med stirande ögon är den. H C Andersen kallar träfiguren för bockbens-överoch undergeneralkrigskommendörssergeanten. Skåpet går att svänga och där finns sagans fyra scener. Där finns hyllan och byrån där herdinnan och sotaren står, där är kakelugnsluckan som de rymmer genom och där finns taket där de hamnar. Varje scen är inhöjd i en omisskännlig 1800-talsstämning, dunkelljus, sidsjalar och guldtapeter.

Spelet är en blandning av dockspel och spelteater. Herdinnan och sotaren är handdockor som förs av synliga dockspelare klädda i likadana kläder som dockorna. Det kan ibland vara lite svårt att få syn på dockorna, för dockspelarna är så levande och engagerade.

Föreställningen är fylld av upptåg och allvar. Positivmusik, klangspel, bjällerband och speldosor lägger cirkusstämningen tät och rökpuffar, ljusskiftningar och luckor som går att öppna gör det mycket spännande. Allt är med, och lite till, och bäst är att som ett lysande slingerband löper Andersens sagotext med från början och ända till slutorden ... "och de fortsatte att älska varandra tills de gick i bitar."

Den trotsiga

Trotsigt står 4:e teatern i Västerås och deras Eva Fredman med Den lilla sjöjungfrun eller Den lilla havsjungfrun, som de vill kalla den. Det är verkligen ett tilltag som man måste beundra. Sedan Walt Disney & Co shanghaiat H C Andersens saga vill 4:e teatern i alla fall berätta denna sköna och spännande saga om drömmen att få komma till en annan värld. Hur gör de då?

Jo lilla sjöjungfrun blir en tjej i svart simdräkt, röd badmössa, gula simfötter, snorkel och röd cyklop. När hon klafsar in på scenen blir det jubel. Scenen är ingen undervattensvärld, utan en badstrand belamrad med olika strandsaker – ett parasoll, en solstol, ett klädstreck, badleksaker m m. Genom att använda dessa saker, berättar och gestaltar Helena Wiegel sagan nästan alldeles ensam. Sagan är något förkortad och anpassad efter omständigheterna, men H C ändå.

Helena Wiegel gör en strålande prestation. Sällan såg jag någon så behärska sin kropp och sin röst. Hon klarar alla, från lilla sjöjungfruns tonårsdarrande flicka, farmorgummans böjda rygg och raspiga röst, till havshäxans japanska kampsportinspirerade rörelser och prinsens machostil. Inte nog med det, ibland skall figurerna mötas och tala med varandra. Hon snor och gnor och lyckas.

Till sin hjälp har hon, på en solstol, Harvinder Singh, med sin sitar. Hans toner ger en särskild sagoton åt rummet men de blir inte mer än till ackomangemang. Möjligheterna att lyfta föreställningen ytterligare med ett större samspel mellan spel och musik märks i slutscenen. Då hjälper sitaren lilla sjöjungfrun att i sitt dödsögonblick bli fri och lycklig.

Den säregna

Det blir säreget och förunderligt när Marionetteatern och Annika Arnell-Schnierer och Helena Nilsson tar sig an Selma Lagerlöfs Bortbytingen. De tänder sin sagolykta, berättar sagan på ett nytt sätt, låter skenet falla över nya delar. Det är som om de har sökt efter den rätta våglängden att sända denna saga till barn anno 1996.

Selmas saga är allvarlig och grym med virvlande, starka känslor och utspel. Marionetteatern bjuder in till en skogsbacke med stilla cellomusik och berättar sagan lugnt och tydligt och med mycket humor.

Hos Selma är trollen fula, grymma bestar och bortbytingen väcker äckel och avsky, men hos Marionetteatern är de nästan som vi. När bortbytingen dyker upp hos sin nya mamma är han visserligen hiskeilig, men snart är han en alldeles underbar trolldocka med goa fötter och ben. Med stor charm busar han sig in i sin mammas och pappas hjärta. Annika Arnell-Schnierer är trygga mamman, men också bortbytingens dockspelare och hon gör trollet levande, så levande och samspelar med honom mycket skickligt.

I sagan är det mammas tankar vi får följa mest, men i föreställningen är det pappans. Med vippande mustasch och glipande väst vankar han och oroar sig. Här är det inte heller trollens ondskefulla makt som hotar den lilla familjen, utan grannarnas onda tankar och skvaller.

Men en stråle ljus lyser starkt både i saga och i föreställningen och det är vissheten om att en mammas kärlek till sitt barn alltid finns där, vare sig du är ett människobarn eller ett trollbarn.

Marionetteatern sänder och de får kontakt.

ANN-BRITT NILSSON